

Francesc Devesa i Jordà*

Els escassos reflexos de l'administració

¿Per què els nitrats són perillosos, i com, en una composició massa elevada? Si atenem la situació de tants pobles valencians, ¿quines mesures hauria de prendre l'administració?

banda, és conegut que els nitrats de l'aigua no solen aportar més d'un 30 per cent dels nitrats de la dieta. La font principal de nitrats procedeix dels vegetals. Altres possibles fonts serien certs additius utilitzats en carns i embotits i alguns medicaments que aprofiten les propietats vasomotores o diürètiques de derivats nitrosos.

Com recorda J. Oromi en un article editorial aparegut en *Medicina Integral*, els experts alimentaris del comitè OMS/FAO han fixat com a dosi diària admissible, sense risc aparent per a la salut al llarg de tota la vida, els 3,65 mg. de nitrats/kg de pes (uns 280 mg/dia per a un adult de 75 kg de pes). Ja que és molt difícil reduir la quantitat de nitrats procedents de les verdures (que, d'altra banda, tenen gran importància alimentària pel seu contingut en fibra, vitamines, etc.), l'OMS ha fixat una concentració màxima admissible de nitrats per l'aigua potable de 50 mg/l. Aquesta norma ha estat adoptada per la CEE. Si s'ultrapassen els 50 mg/l, l'aigua sols pot ser distribuïda després d'avisar a la població i si els nitrats excedeixen els 100 mg/l, cal declarar-la com a no potable.

Podríem, per tant, afirmar que les aigües amb xifres elevades de nitrats representen un perill remot

per la salut i que, en tot cas, és molt inferior al que té un ciutadà del País Valencià de contraure malalties com el tifus, les febres malteses o el quist hidatídic (processos infecciosos o parasitaris, de cicle perfectament conegut, propis de països subdesenvolupats que continuen tenint una presència endèmica entre nosaltres). Caldria, doncs, no exorbitar el tema, però tampoc minimitzar-lo. El fet que actualment diversos milions de persones a Europa depenen d'un aigua amb nitrats elevats no pot servir de tranquil·litzant per dissimular una situació preocupant al nostre país. Qualsevol que haja fet un seguiment mínim de la qüestió podrà haver-se adonat de la manca de criteris clars i homogenis per part dels òrgans responsables de la Generalitat, que semblen anar desfullant la margari-da de la indecisió, entre la por a un escàndol excessiu i la impossibilitat d'amarar un problema real.

Cal reconèixer d'una forma clara que gran part dels aqüífers del litoral valencià tenen un important grau de contaminació per nitrats, que l'aigua del subministrament públic de molts municipis sols pot ser considerada com a sanitàriament permisible, i que cal substituir-la per al consum humà. El suport als ajuntaments afectats és tan necessari com actual-

ment deficient. Caldria, també, aclarir una sèrie de punts.

1. Remetre informació actualitzada sobre els nitrats a tots els farmacèutics titulars i als regidors de Sanitat.

2. Programar mesures immediates per tal d'abastir d'aigua potable per al consum alimentari a les poblacions amb xifres de nitrats superiors a les normals: detecció i control sanitari de fonts pròximes amb índex normal de nitrats, depòsits o cisternes amb aigua potable per al subministrament gratuït, etc. (No sembla socialment ni econòmicament correcte deixar que la població compre l'aigua com un producte comercial més).

3. Confecció i seguiment d'un Mapa de Nitrats de cada terme municipal o comarca, per tal de detectar els aqüífers amb nitrats establement baixos i abordar immediatament severes mesures de protecció i control.

4. Assessorament tècnic i ajut econòmic per poder substituir les aigües problemàtiques per altres amb paràmetres correctes de potabilitat.

La contaminació de l'aigua per nitrats ens ha mostrat un aspecte més del complex entramat de relacions entre ecologia i salut, alhora que posa en evidència l'escàs reflex i la manca de coordinació que uns temes tan importants tenen en l'organigrama de l'administració pública del nostre país. Per cert, ¿indrem, en la propera legislatura, Conselleria del Medi Ambient, amb Direcció General d'Aigües o, per contra, continuarem comprant penyals i dessecant marjals?

* Metge i regidor (UPV) de Sanitat de l'Ajuntament d'Oliva

Al març de 1984 es reunia a Copenhaguen, propiciat per l'OMS, un grup de treball sobre Perills per a la Salut dels Nitrats de l'Aigua de beguda. El grup, format per quinze experts de nou països i un representant del programa de Medi Ambient de l'ONU, va revisar a fons el tema i, entre altres coses, conclouia que, de tots els problemes suposadament atribuïts als nitrats, sols la capacitat de produir metahemoglobinèmia, en circumstàncies molt especials, tenia certa consistència. El segment de població més sensible a la potencial acció nociva serien els xiquets de pit alimentats amb biberó. «En la majoria de casos, l'aigua de beguda consumida pels xiquets afectats procedia de pous superficials i estava, quasi amb seguretat, contaminada per bacteris. El nivell de nitrats de l'aigua és sols un factor en l'etiologia de la metahemoglobinèmia i hi ha grans variacions de susceptibilitat individual».

Efectivament, per a transformar l'hemoglobina de la sang en metahemoglobina (una variant de l'hemoglobina que no té capacitat transportadora d'oxigen i que en l'organisme sa existeix amb una proporció al voltant del 8 per cent respecte a l'hemoglobina normal) els nitrats han de transformar-se prèviament en nitrits, que són els realment tòxics, per la seua inestabilitat o capacitat reactiva.

El cos humà té un gran arsenal defensiu contra aquesta possible acció patològica dels nitrits. Es coneixen fins a cinc mecanismes fisiològics que s'oposen, bé a la transformació dels nitrats en nitrits, o bé al pas de l'hemoglobina a metahemoglobina. D'altra